

Viktiga rättsliga tendenser inom skyddet för HBT-personers rättigheter i Europeiska unionen 2008–2010

Enligt artikel 21 i kapitlet "Jämlikhet" i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna är diskriminering på grund av sexuell läggning förbjuden.

Bakgrund

Europaparlamentet begärde 2007 att Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) skulle granska diskriminering mot homosexuella, bisexuella och transsexuella (HBT-personer). År 2008 publicerade FRA sin första jämförande rättsliga analys om homofobi, transfobi och diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet i Europeiska unionen. Det här faktabladet ger en översikt över de viktigaste rättsliga tendenserna enligt den aktualiserade rättsliga analys som FRA genomförde 2010.

En rapport om HBT-personers sociala situation i Europeiska unionen publicerades 2009 och ytterligare samhällsvetenskaplig forskning planeras under 2011 och 2012.

Viktiga tendenser

De viktigaste rättsliga tendenser som har observerats under perioden 2008–2010 åskådliggörs av de båda diagrammen på nästa sida. Figur 1 visar positiva och negativa tendenser som berör viktiga områden, medan figur 2 avspeglar den rättsliga ramen för skyddet av HBT-personers rättigheter i Europeiska unionens medlemsstater. Många av medlemsstaterna har dock inte vidtagit några nya lagstiftningsåtgärder för att skydda HBT-personers rättigheter sedan 2008.

Obs: Denna översikt avser inte situationer där ingen rättslig utveckling eller åtgärd har kunnat observeras. Därför ska den endast betraktas som en beskrivning av tendenser för förändringar som faktiskt observerats under den aktuella perioden.

Tendens 1: Största antalet positiva åtgärder när det gäller likabehandling inom lagstiftningen om fri rörlighet och om familjeåterförening

Definitionen av "familjemedlem" vid införlivande av EU-lagstiftningen om fri rörlighet och familjeåterförening har utvidgats eller förväntas utvidgas i sju av Europeiska unionens medlemsstater: Österrike,

Frankrike, Ungern, Irland, Luxemburg, Portugal och Spanien. En negativ tendens har dock vuxit fram i tre medlemsstater – Bulgarien, Estland och Rumänien – där samkönade äktenskap och partnerskap som har ingåtts utomlands uttryckligen betraktas som ogiltiga, vilket gör det svårare för samkönade makar och partner att återförenas. Dessa tendenser belyser de motstridiga förhållningssätten till fri rörlighet och familjeåterförening för samkönade par.

Tendens 2: Betydande antal positiva initiativ inom asylrätten

En positiv tendens har vuxit fram när det gäller erkännande av HBT-personer som en "särskild samhällsgrupp". Medräknat ytterligare sex EU-medlemsstater – Finland, Lettland, Malta, Polen, Portugal och Spanien – är det nu sammanlagt 23 medlemsstater som uttryckligen skyddar HBT-personer från förföljelse.

Den rättsliga uppdateringen avslöjar dessutom en negativ praxis inom detta område, nämligen användning av "fallometrisk testning" i Tjeckien som en metod för att bedöma trovärdigheten hos en man som hävdar att han är homosexuell.

Tendens 3: En blandning av positiva och negativa tendenser när det gäller föreningsfrihet

Framsteg har kunnat noteras i Bulgarien, Polen och Rumänien, men rätten att organisera prideevenemang ifrågasätts fortfarande i Lettland och Litauen.

Tendens 4: Måttlig utökning av det rättsliga skyddet mot diskriminering på grund av sexuell läggning och könsidentitet

Ett antal positiva utvecklingstendenser har kunnat noteras inom detta område. De kan sammanfattas på följande sätt: Lagstiftningen mot diskriminering på grund av sexuell läggning har vidgats till att gälla andra områden än arbetslivet i Tjeckien och Storbritannien. När det gäller att erkänna könsidentitet som självständig grund eller som "könsdiskriminering" har positiva förändringar kunnat noteras i Tjeckien, Sverige och Storbritannien.

Slutligen har jämställdhetsorgan i två medlemsstater – Danmark och Estland – utökat sina mandat till att omfatta diskriminering på grund av sexuell läggning.

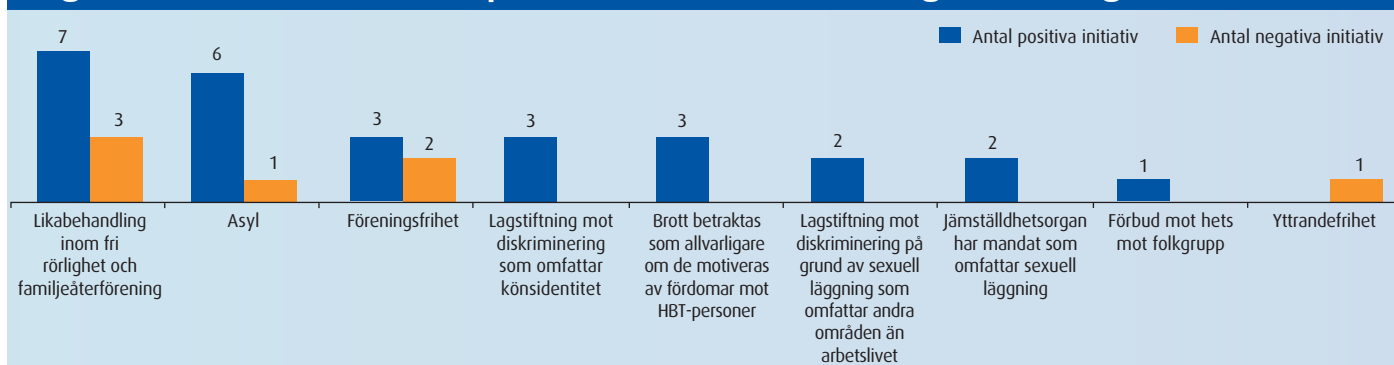
Tendens 5: Minimal ökning av skyddet mot kränkningar och våld (hatiska uttalanden och hatbrott)

I dagsläget finns det ingen EU-lagstiftning för att hantera uttryck och brott som motiveras av fördomar mot HBT-personer. På nationell nivå är framstegen inom området anmärkningsvärt långsamma och ojämnta. Positiva initiativ har kunnat observeras i Grekland, Litauen, Slovenien och Storbritannien.

Tendens 6: Bakslag när det gäller yttrandefriheten

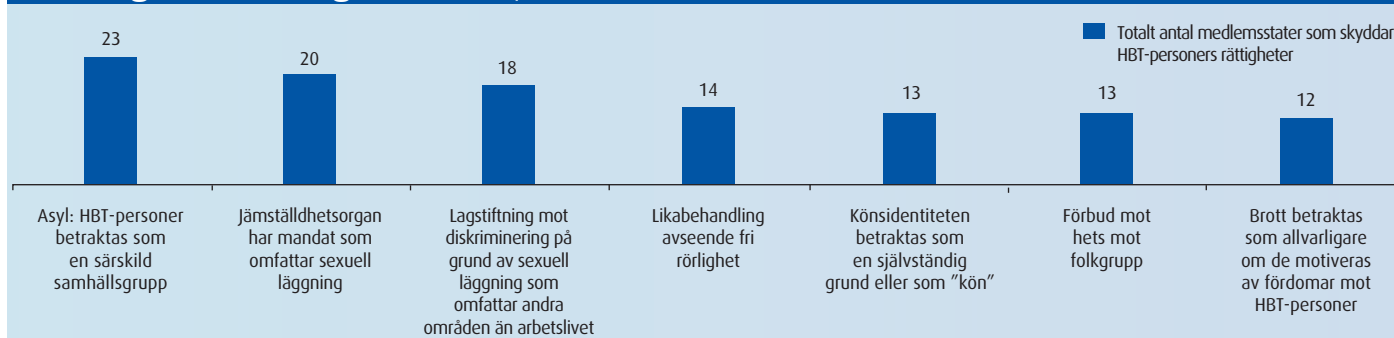
Litauen verkar vara ensam om att förbjuda spridning av material som kan anses "främja" homosexualitet. Ett antal medlemsstater – Estland, Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Spanien och Storbritannien – har i stället valt att aktivt främja den allmänna acceptansen av HBT-personer.

Figur 1: De områden som har påverkats mest av den rättsliga utvecklingen 2008–2010

Figur 1 visar att det område som har påverkats mest av både positiva och negativa rättsliga förändringar är likabehandling av samkönade partner när det gäller fri rörlighet och familjeåterförening. De övriga områden som påverkats mest av positiva rättsliga förändringar gäller asylrätt och föreningsfrihet, som även kännetecknas av negativ praxis, och förtydligande av skyddet för transsexuella enligt lagstiftningen mot diskriminering. Positiva trender har identifierats när det gäller vidgning av lagstiftningen mot diskriminering till att gälla andra områden än arbetslivet, jämställdhetsorganens mandat och straffrätten. En negativ utveckling har noterats när det gäller yttrandefriheten.

Figur 2: HBT-personers rättigheter i Europeiska unionens medlemsstater: rättsläget inom viktiga områden, 2010

Figur 2 visar det blandade och ojämnta läget när det gäller skyddet av HBT-personers rättigheter, både inom de viktiga områden som behandlas här och i hela EU. Figuren visar dessutom i sjunkande ordning inom vilka områden HBT-personers rättigheter är bäst skyddade i medlemsstaterna (förutom inom arbetslivet, där alla medlemsstater erbjuder rättsligt skydd genom rådets direktiv 2000/78/EG).

Mer information:

FRA:s jämförande rättsliga analys *Homophobia, transphobia and discrimination on grounds of sexual orientation and gender identity – 2010 Update* finns online på: fra.europa.eu/fraWebsite/research/publications/publications_en.htm

En översikt över FRA:s verksamhet när det gäller HBT-personers rättigheter finns på FRA:s webbplats på: fra.europa.eu/fraWebsite/lgbt-rights/lgbt-rights_en.htm